קו למושב

שבועון המושבים וההתיישבות הכפרית • מס' 794 • 1 באוגוסט 2013 • כ"ה באב תשע"ג

088

ולא יותר

בית המשפט קבע בערעור של חוכר נחלה בכפר מל"ל: רשות מקרקעי ישראל אינה חייבת להאריך את חוזה החכירה מעבר לשתי תקופות של 49 שנים. ברמ"י מסכימים לחתום כעת על חוזה חכירה לתקופה נוספת, באותם תנאים, אך הפעם ללא סעיף האופציה

דרור יוסף ■ עמ' 6

תלמידים מעמק יזרעאל זכו במדליות באולימפיאדת הפיסיקה ה-44

עופר קופלביץ משמשית זכה במדליית כסף, שוהם יעקבי מציפורי זכה במדליית ארד בתחרות הבין-לאומית בדנמרק. שלושת חבריהם למשלחת זכו במדליית זהב ובשתיים מכסף

באולימפיאדה הבין-לאומית לפיסיקה לשנת 2013 שהתקיימה בדנמרק (International Physics Olympiad 2013), זכתה נבחרת ישראל בחמש מדליות, מתוכן שתיים הוענקו לתלמידי תיכון מעמק יזרעאל: שוהם יעקבי ממושב ציפורי, תלמיד כפר הנוער ויצו נהלל, ועופר קופלביץ מהיישוב הקהילתי שמשית, תלמיד בית הספר התיכון "העמק המערבי" בקיבוץ יפעת.

קופלביץ' ושוהם השתתפו בשמונת ימי האולימפיאדה לפיסיקה המתקיימת זו השנה ה-44. בנבחרת ישראל, שמנתה חמישה משתתפים, זכו במדליות: דן קרלינר (הכפר הירוק, רמת השרון) – מדליית זהב, עופר קופלביץ, גיא סגל (הריאלי, חיפה) וגיל-עד קישוני (ליאו בק, חיפה) – מדליות כסף, שהם יעקבי – מדליית ארד. טרם התחרות, הוכשרו המשתתפים והתכוננו לתחרות בטכניון בחיפה.

בסיום התחרות אמר עופר קופלביץ, זוכה מדליית הכסף: "התחרות הייתה קשה משציפיתי, אבל נהניתי מאוד ואני שמח שהצלחתי לזכות במדליית כסף".

מנהלת אגף החינוך במועצה האזורית עמק יזרעאל, רחל שחורי, וראש המועצה אייל בצר שיגרו מכתב לתלמידים ובירכו אותם על הזכייה, כמו גם את הצוותים החינוכיים בבתי הספר, ושוחחו עם התלמידים ביום חזרתם לארץ. "כולנו בעמק גאים על הישגיכם ועל המאמץ הרב שהשקעתם באולימפיאדה", לשון המכתב.

שהם יעקובי, גיל עד קישוני, עופר קופלביץ, דן קרלינר וגיא סגל. חמשת חברי המשלחת הישראלית

צילום: אלי רז

תוכן

צילום: חן גלילי

בהילוך חוזר
מושבניק מתירוש נאשם בהפצת חשבוניות פיקטיביות שסכומן מאות מיליוני שקלים

8

הרשות לשלם
עד שתיושם החלטה 1155, חייבים לשלם "דמי הסכמה" לרשות מקרקעי ישראל

12

צילום: מ.ג.א

מסורת יהודית
מה הגרסה הנכונה לחגי ישראל? הסופרת יהודית רותם חושבת שאין אחת

18

"קו למושב" גם באינטרנט - **תנועת המושבים:** www.tmoshavim.org.il ■ **תנועת האיחוד החקלאי:** www.ihaklai.org.il

קו למושב

■ **עורך:** דרור יוסף
■ **מנהלת עיתון** עדנה זיו

■ **כתבים** חני סולומון, יעקב לזר, נחמן גלבוע, עו"ד אפרת חקיקת, יבל ברקאי, עו"ד איילת רייך-מיכאלי, דגנית רם, זהר נוי, איתמר גור, סלע קורן, אבי אובליגנהרץ, בר-כובבא מדרשי, דפנה מאור, יוסי ברג
■ **דואר אלקטרוני**
dror.maariv@gmail.com

מזכירה והפקה אסתי כלפון 03-5632547
esti.halfon@maariv.co.il
■ **גרפיקה מערכת** שרה ראובן
■ **גרפיקה מודעות** ניקולאי קולניק
מערכת 03-5632441
טל' לוח 03-5682878

יועצי פרסום דניאלה גבאי, יעקב קניאל, יורם טביבי, גילה סבן, רונית בר רוזן
טל' מודעות 03-5632547
פקס מודעות 03-5638728
מודעות kav_daf@maariv.co.il

סיימתם לקרוא?
אנא השליכו את הגיליון לפח המחזור הסמוך למקום מגוריכם.

© המערכת והמנהלה רח' קרליבך 2, ת"א
כל הזכויות שמורות. אין להעתיק, לתרגם, לשדר בכל אמצעי, לאחסן במאגר מידע, לפרסם או להפיץ בכל אמצעי כל חלק מן המודפס בעיתון הזה.

מגדלי העוף: אל תבטלו את התכנון בענף

מזכיר ארגון המגדלים, מוטי אלקבץ: ביטול התכנון בענף הביצים יגרום לתגובת שרשרת ולפגיעה קשה בכלכלה בגליל. ירידה בשיעור 35% בייצור ההודו בשל קשיים בייצוא חזה הודו והדרישות הווטרינריות

הפסקת התכנון בענף הביצים יגרום לפגיעה קשה במשק המשפחתי ובכלכלה האזורית בגליל. כך הזהיר מזכיר ארגון מגדלי העופות, מוטי אלקבץ, בוועידת הארגון שנערכה במועצה אזורית דרום השרון בשבוע שעבר, בהשתתפות מאות נציגי מגדלים מכל הארץ.

הוועידה ה–33 של ארגון מגדלי העופות נערכה ביום שלישי, 23 ביולי, במועצה אזורית דרום השרון, בהשתתפות מאות מגדלי עופות והודו ויצרני ביצים מכל הארץ. הוועידה עסקה בעתיד ענף הלול בישראל על רקע השינויים הרגולטוריים הרבים העוברים עליו.

אם מכסות הביצים תבוטלנה, רוב המשקים המשפחתיים יחוסלו, התריע מזכיר הארגון אלקבץ בפני באי ועידת העופות. לדבריו, ההשפעה תהיה לא רק ישירה על אלפי המשפחות שתאבדנה את מקור פרנסתן, אלא בתגובת השרשרת שתיווצר, עסקים רבים אחרים באזור הצפון שנותנים להם שירותים ומוכרים להם מוצרים ייפגעו, וכך הממשלה תהפוך במו ידיה אזור שלם שמתפרנס כיום מעמל כפיו לנתמכי סעד.

גם הצרכנים ייפגעו מביטול התכנון משום שכיום, בכל נקודת מכירה בארץ יש היצע רחב של ביצים במחיר קבוע. אם הענף יהיה נתון לשיגיונות השוק נראה תנודות חריפות במחירים כפי שקורה בענפי הפירות והירקות, טוען אלקבץ.

מוטי אלקבץ בוועידת מגדלי העופות. קרא לשר החקלאות לפעול להמשך התכנון והיציבות בענף צילום: לירון מולדובן

מזכיר הארגון קרא לשר החקלאות, יאיר שמיר, להתייצב לצד ענף העופות ולפעול להמשך התכנון והיציבות בענף. על פי נתוני ארגון המגדלים, בשנים האחרונות חלה ירידה חדה בשיעור 35% בייצור בשר הודו – מ–100 אלף טון לפני מספר שנים לכ–65 אלף טון השנה. הירידה נובעת מקשיים בייצוא חזה הודו הנובעים מדרישות הקהילה האירופית וכן בשל החמרת הקריטריונים הווטרינריים בנוגע לרצפות הלולים והגדרות, שקיבלו את תמיכת בג"צ כשדחה את עתירת המגדלים נגד התקנות של השירות הווטרינרי. לחלק ניכר מהמגדלים אין די משאבים ליישום התקנות והם עלולים להפסיק את הגידול.

מזכיר ארגון מגדלי העופות קרא למשרד החקלאות לסייע למגדלים בהשקעה הכספית הרבה, הנחוצה להתאמת הלולים לקריטריונים הווטרינריים ולפתוח במקביל במסע פרסום לעידוד צריכת בשר הודו, הבריא ביותר מבחינה תזונתית ולדעתו, חשוב שהציבור יידע זאת.

בוועידה נאמר, שענף הפטם שומר על יציבות בייצור ובצריכה של כחצי מיליון טון בשנה, לאחר שנים שבהן מחיר העוף ירד לתחתית בשל עודפים ונמכר במבצעי "עוף בשקל". לדברי אלקבץ, מבצעים אלו גרמו נזק והניעו אנשים לרכוש כמויות גדולות מהרגיל של התוצרת ולמלא את המקפיאים בבשר עוף, מעבר לנדרש להם לכלכלת הבית. כיום, השוק מתנהל בצורה מסודרת ויציבה.

בסיום הוועידה נערכו בחירות למועצת הארגון ולוועדת הביקורת וחולקו אותות ליקירי הענף.

רמ"י זכאית לסיים חכירה אחרי 98 שנה

רעידת אדמה במגזר החקלאי: בית המשפט המחוזי מרכז קיבל את עמדת רשות מקרקעי ישראל, לפיה היא אינה מחויבת להאריך את חוזה החכירה מעבר לשתי תקופות של 49 שנים

דרור יוסף

בבית המשפט המחוזי באזור המרכז, שדן לאחרונה בערעורו של בעל נחלה בכפר מל"ל, עלול לעורר סערה במגזר החקלאי. חוכר, אשר מינהל (רשות) מקרקעי ישראל התנה את אישורו להארכת חוזה החכירה שבידו לתקופה נוספת של 49 שנים בתנאים הקיימים, במחיקת הזכות להארכה שלישית, ל–49 שנים נוספות.

כידוע, מרבית היישובים החקלאיים בארץ יושבים על מקרקעי ישראל, וישיבתם מוסדרת בה בחוזה חכירה ל–49 שנים, עם זכות להארכה נוספת ב–49 שנים, באותם תנאים. במקרה שהגיע לבית המשפט, הפונה הוא בנו של אחד מראשוני המתיישבים בכפר מל"ל, אשר עלה על הקרקע ב–1921. בתום תקופת החכירה הראשונה, סירב המינהל להאריך את חוזה החכירה לחוכר באותם תנאים וביקש, כי החוכר יחתום על חוזה חדש אשר ישמיט את זכות ההארכה.

החוכר התנגד לתנאי וערער לבית המשפט. בבית המשפט טענו באי כוח המינהל, כי לשון החוזה ברורה וחד–משמעית, אך לדידו של המינהל, מלשון החוזה נובעת זכותו של החוכר להאריך את החוזה ב–49 שנים נוספות על הראשונות, באותם תנאים, ותו לא.

לטענתם, גם תכליתו ומטרתו של החוזה המקורי מצביעים על כך שלא הייתה כוונה להעניק למבקש בעלות בנחלה. לפיכך, מכוח סעיף האופציה, מסכים המינהל לחתום כעת על חוזה חכירה לתקופה שנייה, באותם תנאים, אך הפעם ללא סעיף האופציה.

הוסיף המינהל וטען, כי קבלת טענת המבקש תוביל לכך שזכות החכירה תהפוך לזכות צמיתה, לתמיד, ואין ספק שלא זו הייתה כוונת מנסחי החוזים המקוריים. במינהל גורסים, כי יש לפרש את סעיף ב' לחוזה המקורי כקובע זכות קדימה לחידוש זכות החכירה לתקופה של 49 שנים נוספות, ללא סעיף האופציה.

עוד טוען המינהל, שהעובדה שהגיע עם חלק מחברי המושב להסדר לגבי דרישתם לחידוש חוזי החכירה אינה מחייבת אותו להגיע לאותו הסדר עם המבקש, ואין בכך משום פגיעה בעקרון השוויון. רשות מנהלית רשאית לבחון את עמדתה ולשנות את החלטתה, ככל שהדבר מוצדק, אומרים שם.

לאחר בחינת הטענות והמצב המשפטי, קבע בית המשפט המחוזי, כי לדידו, חוזה החכירה תקף רק לשתי תקופות, כלומר – אפשרי שהחקלאי ייאלץ לעזוב את אדמתו לאחר 98 שנות חכירתה וישיבה בה. על פי בית המשפט, "ככלל, רשות מנהלית יכולה, ולעתים אף חייבת, לעיין מחדש בהחלטתה ולשנותה בכל עת, בכפוף למגבלות שונות.

"במקרה זה, סירוב המנהל להמשיך לחתום על הסדרים עם חברי המושב והחלטתו להביא את הסוגיה לפתחו של ביהמ"ש נופלים במתחם הסבירות, משרתים את האינטרס הציבורי ואין בהם משום פגיעה בשוויון"...

..."יש להבחין בין מקרה של הארכת חוזה לבין מקרה של חידוש חוזה. במקרה של חידוש חוזה, לרוב תהא הנטייה לקבוע תנאים שונים מאלו שנהגו בתקופת החכירה המקורית"... בנסיבות העניין, מלשון החוזה עולה שכל תנאי החוזה המקורי מתקיימים 'באותם תנאים', למעט הסעיף שקובע שהחוזה יחודש באותם תנאים. תכלית החוזה המקורי הייתה ליצור זכות שימוש וחזקה לתקופה מוגדרת ולא לאפשר העברת בעלות.

"קבלת עמדת המבקש תאפשר הארכת החוזה עד אינסוף ותהווה הכרה בזכות של 'חכירה לצמיתות', זכות שאינה קיימת בדין ועומדת בניגוד למטרת החכירה ולעיקרון, לפיו הבעלות בשטחי ארץ ישראל בידי המדינה.

"העובדה שניתן להשיב את הקרקע לקק"ל בכל עת אינה מעידה על כך שכוונת הצדדים הייתה לחכירה לצמיתות. אין זה אומר, שחוזה החכירה יחודש ושהמתיישב יגורש מיד מהקרקע עם סיום תקופת החכירה. בתום התקופה, קק"ל היא זו שתחליט אם ובאילו תנאים יחודשו חוזי החכירה עם המתיישבים".

פסק הדין של המחוזי מראה, לדעת עורך דין דוד בסון, העוסק בנדל"ן ובמינהל מקרקעי ישראל, עד כמה נחות מצבם של החקלאים בבתי המשפט בארץ. בעיני עורך הדין, פסק הדין התקדימי הוא הכרעה שהיא רעידת אדמה ממש!

מבחינה משפטית, סבור עו"ד בסון, לפסק הדין עשויה להיות השפעה על חכירות אחרות, כגון חוכרים ציבוריים, מוסדות ללא כוונת רווח (מלכ"רים) ואפילו במגזר העירוני, שהרי גם בו מקובלת חכירה (אם כי בשנים האחרונות תקופת החכירה היא 98 שנים וגם העברת בעלות אפשרית).

"תוצאות פסק הדין הזה חמורות ביותר, שאפילו מינהל מקרקעי ישראל לא האמין שהוא יקבל פסק דין כזה. לא יעלה על הדעת, שחוכר כזה, ל–49 שנים פלוס 49 שנים, ייאלץ לצאת מנחלתו. לצערי הרב, פסיקה זאת מצטרפת לפסיקות קודמות, שבהן לא נתנו פיצוי לחקלאי שהקרקע שלו הופקעה, משום שלא היה לו חוזה משבצת תלת–שנתי בתוקף, דבר שנהוג במגזר החקלאי".

המעבר הצפוי של יעקב בכר לתנובה מעורר זעם במושבים

מינוי בכר לתפקיד בכיר בתנובה, אם יתבצע, נתפס במושבים כחלק מתכנית להגברת הדומיננטיות של הקיבוצים בענף החלב, על חשבון האינטרסים של המשק המשפחתי

עלי קדם

יעקב בכר מקיבוץ מענית, שהודיע לפני מספר שבועות על פרישתו מתפקיד מזכ"ל התאחדות מגדלי בקר, מקיים מגעים על השתלבותו באגף החלב של תנובה, כאחראי על הקשר עם הרפתנים ספקי המחלבה, על פי ידיעה של נווית זומר במוסף "ממון" של "ידיעות אחרונות". זומר שיערה, שהמעבר, אם יתבצע, קשור לכוונתה של אייפקס למכור את חלקה בתנובה ואת השליטה לידי מאיר שמיר ותאגידי הקיבוצים, שלאחד מהם, מפעלי גרנות, יש לבכר קשר מיוחד. מתנובה סירבו לאשר את הידיעה ורק מסרו שאם יסוכם על המינוי הם ישמחו לעדכן.

בכר התפטר מראשות ההתאחדות, בין היתר, על רקע המשבר עם חלק מרפתני המושבים, שהתנגדו לתמיכתו בהסכם "מתווה לוקר". לטענתם ההסכם מוביל לסגירה של עשרות רפתות משפחתיות. את המינוי האפשרי של בכר בתנובה הם מקבלים בכעס רב, ורואים בכך אישור לחששותיהם.

ארנון אושרי מכפר ויתקין, ממובילי מאבק המושבניקים: "בכר התנגד לחתום על מתווה לוקר, שמוביל ממש בימים אלה לחיסול של משקים קטנים. עכשיו הולכים ובונים פה ציר של קיבוצניקים שכולל את בכר, איציק בדר יו"ר גרנות ואביתר דותן (מי שכנראה ייבחר למזכ"ל הבא של התאחדות מגדלי בקר, ע"ק), וכנראה יש גם צלע רביעית. המטרה היא להשיג שליטה בתנובה על ידי הקיבוצים, ובעיקר משקי גרנות, שהיא הארגון החזק ביותר. וכדאי לזכור גם שמאיר שמיר, השותף השלישי בתנובה, הוא בן דוד של בדר.

"במקביל רוצים להביא את דותן להתאחדות, שאין לו שום רקע בענף הרפת או בענף החלב, אלא רק קשרים פוליטיים ומפלגתיים, וכבר ראינו מהדוגמה של בכר למה התנהלות כזאת יכולה לגרום – לנזק אדיר למשק המשפחתי.

"יש פה עוד תמיהה, כיצד זה בכר, שנימק את פרישתו בסיבות בריאותיות, הולך לקחת על עצמו, בלי פסק זמן, תפקיד כזה. דיברתי עם מנכ"ל תנובה, אמרתי לו שאני מתפלא על חוסר הרגישות, אבל כנראה שמי שמשפיע הם בעלי המניות ובראשם איציק בדר", אומר אושרי.

יעקב בכר. עיסוקיו העתידיים אינם ידועים

יש לכם הוכחות?

"הדברים נאמרים על דרך הסקת מסקנה. מדוע אצה הדרך לבכר לרוץ ולהעביר את מתווה לוקר, כשידוע שהתוצאות יהיו כה קטלניות? מדוע סירב לצרף מוסבניק מההנהלה או המועצה למשא ומתן? יתכן שאני מייחס תחכום יתר לדמויות הפועלות, אבל התהליך נראה כדבר דבור על אופניו ובכל מקרה, אינו מבשר טובות למשק המשפחתי".

יעקב בכר הגיב, שבשלב הנוכחי עניין עיסוקיו העתידיים כלל אינו ברור ובוודאי לא עניין קבלת תפקיד בתנובה.

הדברים מתרחשים על רקע החרפה ביחסים בין רפתני הקיבוצים לבין המושבניקים, שביום שני שעבר ערכו את כנס היסוד של התאגדות נפרדת לרפת המשפחתית. לטענתם, הם אינם פורשים מהתאחדות מגדלי הבקר, אלא מקימים גוף להגנה על האינטרסים של הרפת המושבית. גם בישיבת הפתיחה של הכנס השנתי למדעי הבקר, שנערך לפני כשלושה שבועות, הפגינו נציגי המושבים במחאה על המצב.

כשהגיע תורם של הקיבוצניקים מנכ"ל התאחדות חקלאי ישראל אבשלום (אבו) וילן ויעקב בכר לשאת דברים, הוציאו כמה עשרות מהנוכחים משרוקיות וסירבו לתת לדוברים להתבטא. וילן לא נבהל והכריז: "אני רפתן לשעבר, בן של רפתנים, ואף אחד לא יסתום לי את הפה".

בחזית המשפטית, נחלו המושבניקים מפלה במאבקם נגד יישום מתווה לוקר: בג"צ דן בחודש שעבר בעתירת תנועת המושבים נגד החלטת ועדת המכסות ושר החקלאות לחלק את תוספת המכסות לשנת 2013 למשקים המייצרים מעל 700 אלף ליטר, בהתאם למתווה לוקר. בית המשפט הגבוה לצדק, שהרכב שלושה שופטים, החליט שלא להתערב בחלוקת תוספת המכסות לשנת 2013, אך הותיר את העתירה תלויה ועומדת, תוך התחייבות של משרד החקלאות להגיש לכנסת טיוטת תקנות בנושא הרלוונטי עם תחילת מושב החורף של הכנסת באוקטובר השנה.

הזמינו מקומות מראש, השנה

שנה של עיצוב. את המחיר לא תרגישו, את העיצוב תרגישו מאוד

₪999
ב-10 תשלומים והפינה הזו שלך
סה"כ 9,990 ₪ | יסמין שולחן אוכל 4X50+100/180+6 כסאות אריק
כסא שביעי מתנה!

₪8,990
מגנו | שולחן אוכל 120/100+180 + 6 כיסאות נורית | גוון אלון
כסא שביעי מתנה!

₪8,390
תות שולחן אוכל 120/100+160 + 6 כסאות ויקטורי | גוון אגוז
כסא שביעי מתנה!

₪3,990
אמבורגו | שולחן אוכל 72+90/160 + 6 כסאות 266E | טבעי

BATISH

שמרת הזורע®

לחיות עיצוב

קיבוץ שמרת
(בין עכו לנהריה)
073.2221845

חיפה
חוצות המפרץ,
שד' ההסתדרות 177
04.8410865

סניף חדש!
צמח
מרכז קניות "מול כנרת"
04.6043667

נתניה
מתחם פולג,
גיבורי ישראל 5 א'
09.8656601

רמת גן
ששת הימים 28
(מול קניון איילון)
03.6180430

פתח תקווה
בן ציון גליס 26
א.ת. סגולה
03.5244007

ראשל"צ
לישנסקי 18
(פינת סחרוב)
03.9626512

בילו סנטר
קריית עקרון
08.9351381

ירושלים
דרך בית לחם
120 (בית ויסמן)
02.6733138

באר שבע
דרך חברון 48
(השדרה השביעית)
08.8604095

שמרת
הזורע OUTLET
קיבוץ שמרת
073.2221845

מחלקת פרוייקטים
לעסקים ומוסדות
02.6303700
www.shp.co.il

שעות פתיחה: א'-ה' 10:00-21:00 | ימי ו' 09:00-14:00 | שמרת, צמח ובילו פתוחים בשבת מ- 10:00 | שאר הסניפים פתוחים במוצ"ש - פרטים באתר www.shw.co.il
בתוקף עד ה- 30.9.13 או עד גמר המלאי | בכפוף לתקנון | ט.ל.ח

YouTube

תושב תירוש מואשם בהפצת חשבוניות פיקטיביות במאות מיליוני שקלים

התפתחות בפרשת "הילוך חוזר" שבה מעורבים האחים מכפר קאסם: שמעון גבאי נאשם בסחיטה באיומים, באיומים, בשיבוש מהלכי משפט ובעבירות מס שהיקפן 636,465,956 שקלים

רשות המסים הגישה ביום ראשון, 28 ביו־לי, לבית המשפט המחוזי בלוד כתב אישום חמור ובקשה למעצר עד תום ההליכים נגד שמעון (סימו) גבאי, ממושב תירוש. בכתב האישום, המצטרף לכתבי אישום קודמים מפברואר 2013 בפרשה הנקראת "הילוך חוזר", כלולים סעיפי סחיטה באיומים, איו־מים, שיבוש מהלכי משפט ועבירות מס.

להגשת כתב האישום קדמה חקירה מורכ־בת ומשותפת למשרד חקירות מע"מ ומכס תל אביב וליחידה הארצית למאבק בפשיעה הכלכלית (יאל"כ) במשטרה. כתב האישום הוגש על ידי עורכי הדין אורי שפיגל, אורן בר עוז וולורי צרפתי מהמחלקה לתיקים מיוחדים ברשות המסים.

לפי כתב האישום, פעל הנאשם שמעון גבאי עם שותף, איתן מלכה, לשם ביצוע תכנית שמטרתה השגת סכומי כסף גדו־לים שלא כחוק, בתקופה שבין תחילת שנת 2011 עד סוף שנת 2012.

עוד לפי כתב האישום, איים גבאי על יוסי סוויסה על מנת להניע אותו להפיץ חשבו־ניות פיקטיביות, על פי הנחייתו, בגין מכי־רת סולר לכאורה. גבאי הבהיר לסוויסה, כי משום שהיה עד תביעה במשפט של אחיו, אבי גבאי, נוצר לו "חוב" כלפי אבי ועליו לבחור: "להסתכסך או לשלם כסף" בגין הזמן שריצו אבי ומשה גבאי בבית הסוהר, כלשון האיום.

סוויסה חשש מהאיום שהפנה אליו גבאי ופעל תחתיו ותחת מלכה, והפיץ חשבוניות פיקטיביות של החברות מ.צ.ע.כ מקרקעין והשקעות בע"מ, עין כל העושר בע"מ ושוי – חברה לאנרגיה ודלק בע"מ. סכום החש־בוניות שהפיץ סוויסה הגיע ל־636 מיליון, 465 אלף ו־956 שקלים(!). סכום מס הערך המוסף שהיה צריך לשלם בגינן הוא 75 מיליון, 306 אלף ו־910 שקלים.

עוד צוין בכתב האישום, כי גבאי איים על סוויסה, שלא ישתף פעולה בחקירה עתי־דית של רשויות החוק ושישמור על זכות השתיקה, אחרת יפגע בו. גבאי אף הואשם בשיבוש מהלכי משפט בגין אי התייצבותו לחקירה בפברואר 2013 עד מועד תפי־סתו על ידי משטרת ישראל בארון בדירת מסתור ב־14 ביולי השנה.

"הילוך חוזר" הוא שמה של פרשה מסועפת שבה מעורבים שניים משלושה אחים עיוו־רים וגאונים מכפר קאסם – מונדר, מונזר ואשרף בדיר, התפרסמו בסוף שנות ה־90' לאחר שפרצו למערכות טלפוניות, ביניהן של מערכת הביטחון, ורתמו אותן לצור־כיהם. ממעשיהם הבלתי־חוקיים, שנעשו עוד לפני עידן האינטרנט, הצליחו האחים להרוויח מיליוני שקלים עד שנעצרו על ידי היחידה הארצית לחקירות הונאה של המשטרה.

שניים משלושת האחים – מונדר ומונזר – הרשומים כמנהלי חברת "תזקיקים" לסחר במוצרי נפט לסוגיו, מואשמים שהטמיעו בחברה חשבוניות מס פיקטיביות שסכומן כ־190 מיליון שקלים.

בכתב האישום שהוגש נגדם נטען, שמר־בית החשבוניות התקבלו מחברות אשר מצויות בבעלות אדם בשם יעקב ביטון מדימונה. ביטון עצמו מואשם שהפעיל חב־רות קש ויצר קשרים עם חברות אחרות כדי לכסות על החוב העצום שנוצר לו לרשות המסים, בשווי עשרות מיליוני שקלים.

חבילות שטרות כסף. הבחירה הייתה בין "להסתכסך או לשלם כסף" בהפצת חשבוניות צילום: חן גלילי

יבול המנגו ב־2013 יהיה מועט במיוחד

תעלומת המנגו: מדוע הניבו המטעים בצפון הכינרת רק מחצית מהיבול השנתי? למגדלים אין הסבר לתופעה, כמויות הפרי שיופנו אל השווקים קטנות

שיעור יבול המנגו באזור גידולו המרכזי בישראל, צפון הכינרת, הוא כמחצית מהמ־מוצע הרב־שנתי. בסך הכול, ייקטפו באזור כ־10,000 טון מנגו, לעומת כמות כפולה בשנה רגילה. סך היבול בכל הארץ יהיה 23 אלף טון, לעומת 40 אלף טון בשנה ממו־צעת והכמויות שמגיעות לשווקים קטנות מהרגיל.

מנכ"ל ארגון מגדלי הפירות בישראל, אילן אשל, אמר שהשנה הייתה דווקא אידיאלית מבחינת מזג האוויר: "החורף היה טוב, באביב לא היו חמסינים וגם לא היו ביקורים חריגים של מזיקים ומחלות. לכן לא ברור לנו מה גרם ליבול כל כך נמוך.

"השנה הקודמת הייתה משופעת במנגו ויש בענף הזה, כמו בענפי פירות אחרים, תופעה של שנה אחת מוצלחת ושנה אחת פחות, אך המצב השנה חמור בהרבה מהת־נודה הטבעית", אומר אשל. "עצים שצרי־כים להניב שניים וחצי עד שלושה טון פרי מניבים השנה טון וחצי בלבד, וזנים אחרים, שמצפים מהם לחמישה טון מניבים רק שני טון וחצי.

"גם באזורי גידול אחרים מורגשת ירידה ביבול, אך היא בממדים סבירים ולא כמו בצפון הכינרת", נמסר מארגון המגדלים.

תינוקת נשכחה בצרכניית מירון

בת חודשיים הושארה בצרכנייה של מושב מירון. כך דיווח ברשת ב' של קול ישראל עידן אבני ב־23 ביולי.

במושב מירון שבצפון הארץ הושארה תינוקת כבת חודשיים במשך מספר שעות בצרכנייה של היישוב. אחותה, בת 14, שכחה אותה שם, ורק כעבור כמה שעות הוזעקה המשטרה למקום.

"בייבי מיקס" מסוכן לבריאות

ביקורת של משרד הבריאות מצאה שהמוצר "בייבי מיקס – עלים צעירים שטופים", המיוצר בעסק "ירוק עד" במושב עין הב־שור, אינו ראוי למאכל.

בביקורת בעסק "ירוק עד" של משק קלפאוך, במושב עין הבשור, שבוצעה במסגרת פיקוח שוטף של משרד הבריאות, לשכת הבריאות מחוז דרום, נמצאה תוצרת שיוצ־רה בתנאי תברואה ירודים. כמו כן נמצא, כי המוצר "בייבי מיקס – עלים צעירים שטופים" אינו ראוי למאכל ועלול לסכן את בריאות הצרכנים.

על אריזת המוצר התגלה כיתוב מטעה: "בריאיון משרד הבריאות". מהמשרד הממשלתי מבהירים, כי לעסק אין רישיון יצרן מטעם משרד הבריאות.

עלים צעירים. לעסק אין רישיון יצרן

כנס לזכר ד"ר אברהם מלמד

החטיבה למחקר, כלכלה ואס־טרטגיה במשרד החקלאות ופיתוח הכפר והפקולטה לחקלאות, מזון וסביבה באוניברסיטה העברית בירושלים מקיימות כנס שיעסוק בשיווק תוצרת חקלאית ובאתג־רים הנלווים לו.

הכנס "אתגרים בשיווק תוצרת חקלאית", שייערך לזכר דוקטור אברהם מלמד, מייסד היחידה לחקר שווקים במשרד החקלאות ופיתוח הכפר ומנהלה הראשון, יתקיים ביום שלישי, י"ד באלול תשע"ג, 20 באוגוסט 2013, מה־שעה 08:30 בבוקר עד 13:30 אחר הצהריים, באולם הכנסים של בניין ההנהלה במשרד החקלאות ופיתוח הכפר בבית דגן.

פנייה לשר הפנים: הבטח חשאיות בבחירות

בבחירות למועצות האזוריות נספרים הקולות לכל יישוב בנפרד. גדעון סער מתבקש לשנות את ההליך, כדי שראש המועצה הנבחר לא יפלה בין יישובים

כיום, על פי שיטת הבחירות לראשות מועצות אזוריות הקיימת, בהתאם לספירת הקולות, אפשר לדעת מה דפוס ההצבעה בכל יישוב ויישוב. במועצה האזורית גזר, שבה 25 יישובים, חוששים מהתנקמות של ראש המועצה שייבחר, לאחר היוודע תוצאות הבחירות בחודש דצמבר.

אחד המתמודדים בבחירות הקרובות על ראשות המועצה האזורית גזר, ארז אוסישקין, פנה לשר הפנים, חבר הכנסת גדעון סער, והציג בעיה אשר מטרידה, לדבריו, תושבים רבים ברחבי המועצה. בבחירות אזוריות נספרים פתקי ההצבעה בכל יישוב ויישוב ולא במוקד מרכזי אחד. וכך, ראש המועצה הנבחר יכול לבחון את דפוסי ההצבעה, ולהסיק מהם איזה יישוב הצביע בעדו ואיזה נגדו. כתוצאה מכך, בעת כהונתו, ראש הרשות עלול לפגוע, גם אם לא במכוון, בטיפולו באותם יישובים "סוררים".

אוסישקין מבקש שסער ישנה את המצב לפני הצבת הקלפיות. על פי הצעתו, בסוף יום הבחירות יאספו את פתקי ההצבעה מכל הקלפיות אל מוקד אחד ובו יספרו את כל הקולות, ללא שיוכם ליישוב שממנו באו. לדעתו, בדרך זאת יישמרו ערכי הדמוקרטיה וזכותו הבסיסית של כל אדם לבחור את מועמדו בבחירות חשאיות. אוסישקין טוען, כי במצב הנוכחי, רבים מבין הבוחרים שוקלים את הצבעתם בכובד ראש, מחשש לחשיפת דפוס ההצבעה ביישובם.

במכתבו, קורא המתמודד לשר "לבצע הליך מהיר לשינוי דרך ספירת הקולות בבחירות המקומיות, עוד בטרם הבחירות הקרובות. הנושא רלוונטי לכל אחת מהמועצות האזוריות בישראל, ולא רק למועצה אזורית גזר בלבד. מהלך שכזה יוביל לבחירות דמוקרטיות אמתיות אשר אינן נובעות משיקולים של 'היום שאחרי'".

הצעתו של המתמודד על ראשות מועצת גזר אכן נראית פשוטה לביצוע, אולם היא חריגה ביחס לכללים הנהוגים בבחירות לכנסת ישראל. על ההבדלים הקיימים בין שתי מערכות הבחירות, האזורית והארצית, מבקש אוסישקין להוסיף עוד אחד: הסתרה של פילוח הקולות בכל יישוב בבחירות האזוריות, בעוד שבבחירות לכנסת, ועדת הבחירות המרכזית מפרסמת את שיעורי התמיכה שבהם זכתה כל מפלגה שהציגה את עצמה לבחירה, בכל יישוב בארץ.

באמצעות הפרסום, יכולים כל מועמד וכל מפלגה, ואף כל שר וראש הממשלה, לדעת היכן ניתנה להם מרבית התמיכה, היכן מועברת עליהם ביקורת ובאיזה מקום יש להשקיע מאמץ, ולעתים גם משאבים, על מנת לזכות בקולות הבוחרים לקראת הבחירות הבאות.

גדעון סער. יאחד קלפיות? צילום: פלאש 90

נבחר מזכ"ל לתנועת הנוער של האיחוד החקלאי

רון זלדמן יחליף את טל מדר, ששימשה בתפקיד כחמש שנים

הוועד המנהל של תנועת הנוער של האיחוד החקלאי בחר את רון זלדמן (29) לתפקיד מזכ"ל התנועה האל-מפלגתית.

זלדמן, שהיה מרכז שנת השירות של תנועת הנוער של האיחוד החקלאי, מחליף את טל מדר, שביקשה לסיים את תפקידה לאחר חמש שנים בתפקיד. תנועת הנוער של האיחוד החקלאי, שבה כ-7,500 חניכים, נוסדה על ידי תנועת האם ופועלת בעשרות יישובים ברחבי הארץ.

עו"ד דודו קוכמן, יו"ר האיחוד החקלאי: "תנועת הנוער היא חוד החנית של העשייה החברתית והקהילתית בהתיישבות ולמוביליה תפקיד חשוב. בחירתו של רון זלדמן לתפקיד מזכ"ל תנועת הנוער היא תהליך טבעי, שכן זלדמן צמח בתנועה כחניך, כמדריך וכן מילא שורה של תפקידים במטה תנועת הנוער עד כה".

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

הרשם יורה למחוק חבר מהפנקס?

האם חבר אגודה יכול לבקש מרשם האגודות למחוק חבר אחר מפנקס החברים? האם יורש חברת מושב רשאי לתבוע מחבר מושב חוב לאמו?

האגודה אינה פועלת למחיקת שמו של חבר מפנקס החברים. האם חבר אגודה רשאי לבקש מרשם האגודות השיתופיות להורות על תיקון הפנקס ומחיקת החבר?

"רשאי הרשם לצוות על אגודה לתקן את פנקס החברים שלה לגבי אדם פלוני אם הוא חבר כדין באגודה או שאינו חבר בה, או שחדל כדין להיות חבר בה, ופנקס החברים אינו משקף פרטים אלה כהלכה, ומשניתן צו כאמור יראו את הפנקס לכל דבר כאילו תוקן; הרשם יפעל על פי תקנה זו בין מיזמתו ובין על פי בקשת אדם כאמור, ועד האגודה, או אגודה אחרת החברה באגודה או שהאגודה חברה בה" (תקנה 6(א) לתקנות האגודות השיתופיות (חברות) תשל"ג-1973).

לכאורה, בהתאם להוראת התקנה, חבר אגודה אינו יכול לפנות לרשם בבקשה לתיקון הפנקס, אלא רק האגודה בעצמה. אולם, בג"צ (ישראל נוימן נגד רשם האגודות השיתופיות) נתן פרשנות רחבה לסעיף זה. באותו עניין, פנו חברי אגודה לרשם בבקשה שימחק מפנקס החברים אנשים הרשומים כחברים באגודה, אך עקרו ממקום מגוריהם במושב. בדיון שהתנהל בפניו קיבל הרשם את טענת האגודה, כי לחבר אין מעמד לבקש את מחיקת שמו של חבר אחר מפנקס החברים.

גם בפני בג"צ טענה האגודה, כי תקנה 6 אינה מהווה מכשיר למאבק חברים בודדים נגד חברים אחרים, ואין תקנה זו באה להיטיב עם חבר אחד על חשבון חבר אחר, אלא שהחלטת הרשם ועמדת האגודה לא היו מקובלות על בית המשפט, אשר קבע כי התקנה מעניקה לרשם סמכות לתקן את הפנקס לפי פנייה של "גורם מעוניין".

בג"צ קבע, כי הרשם מוסמך לצוות על אגודה לתקן את פנקס החברים "מיזמתו". סמכותו זו של הרשם דומה לסמכותו של בית משפט להחליט החלטות בנושאים אלה ואחרים, והרשם יפעל דרך כלל על פי בקשות שיופנו אליו מפיהם של בעלי עניין. כלומר, הרשם ישקול בקשה לתיקון פנקס החברים בעקבות פנייתו של גורם מעוניין.

בג"צ קבע, כי הכרה בחברותו של מי שאינו ראוי להיות חבר משפיעה במישרין על כוחם של מי שהם, לכל הדעות, חברים. עוד הוסיף בית המשפט, כי הקניית זכות לאגודה, משמעה הקניית זכות לאורגנים המוסמכים בה (הוועד, האספה הכללית וכו'), אולם במקום שבו מצויים האורגנים המוסמכים במצב של ניגוד עניינים, ראוי כי תינתן זכות לחבר לטעון בשם האגודה, כ"נציגה", מחשש שמא לא תממש האגודה זכות שבמהלך דברים רגיל הייתה נדרשת לממשה.

הנה כי כן, לאור פסק דין זה רשאים חברים לפנות לרשם בבקשה לתקן את פנקס החברים, אם האגודה אינה משתמשת בזכותה לעשות כן. בהתאם לסעיף 6(ב) לתקנות החברות, הרשם יצווה על תיקון פנקס החברים רק לאחר שנערכה חקירה באגודה לפי סעיף 43 לפקודה וניתנה לצדדים הזדמנות להשמיע טענותיהם בפניו.

אמי נפטרה בשנת 2013 בהיותה חברת מושב ואני נמנה עם יורשיה. אני מעוניין להגיש תביעה נגד אחד מחברי המושב בגין חוב בספי לאמי משנת 2005. האם חלפה תקופת ההתיישנות להגשת התביעה?

ליורשים, המהווים חליפים, קיים הסדר מיוחד, לפיו כאשר תקופת ההתיישנות (שבע שנים ממועד היווצרות עילת התביעה) לא הסתיימה בחיי המוריש, היא תימשך לפחות שנה אחת מהיום שבו נסבה הזכות (על פי סעיף 18 לחוק ההתיישנות תשי"ח-1958 ופרשנות בית המשפט העליון לסעיף זה).

משאלתך עולה, כי תקופת ההתיישנות להגשת התביעה הכספית חלפה עוד בחייה של אמך ולפיכך, מחסום ההתיישנות מונע גם ממך להגיש את התביעה.

הכותבת, ממשרד עורכי דין וגישור "איילת רייך", עוסקת באגודות שיתופיות, בתחום המסחרי-חקלאי ובליטיגציה.

המידע כללי בלבד ואינו חוות דעת או ייעוץ מוסמכים.

"דמי רכישה" במכירת נחלה בהתאם להחלטה 1155

יותר משנתיים חלפו מיום אישור החלטה 1155 של רשות מקרקעי ישראל בבג"צ, אולם הרשות אינה מיישמת את הוראות ההחלטה. עד יישום 1155, ימשיכו בעלי הנחלות לשלם "דמי הסכמה", המס הגבוה ביותר המוטל עליהם בעת מכירתן: 33% משיעור עליית ערך הקרקע, בצירוף מע"מ

עו"ד אביגדור ליבוביץ', שמאי מקרקעין משה ברנע

בעלי הנחלות מתמודדים כיום עם מציאות קשה מאוד ועם חוסר ודאות ביישום החלטה 1155, ונוכח העובדה, כי רשות מקרקעי יש־ראל לא פרסמה את הוראות האגף החקלאי להחלטה 1155. לכן, היא אינה מיישמת את ההחלטה, למרות שחלפו יותר משנתיים מיום אישורה בבג"צ.

כדי להתמודד עם "תקופת הביניים", שת־חילתה במועד אישור ההחלטה בבג"צ בחודש יוני 2011, וסופה במועד שבו הרשות תפרסם את הוראות האגף החקלאי, התפרסמה ב־17 בינואר 2012 החלטת הנהלה מספר 3139, שמטרתה להסדיר את פעולות בעלי הנחלות מול הרשות בתקופת הביניים.

החלטה 3139 קובעת, כי למרות שלא פור־סמו הוראות האגף החקלאי במהלך תקופת הביניים, כאשר יבקש בעל הזכויות בנחלה לבצע פעולות של תוספת בנייה, פיצול מגרש והעברת זכויות, יוכל בעל הנחלה לבצע את הפעולות בהתאם להחלטה 1155.

נסביר, כי הרשות אינה מיישמת את הוראות החלטה 1155 בפועל, אלא קובעת, כי לצו־רך ההתחשבנות עם בעלי הנחלות בכל אחת מהפעולות המתוארות לעיל, יוכל בעל הנחלה לפנות לרשות במהלך שש החודשים שיחלפו ממועד פרסום הוראות האגף החקלאי, ולבקש זיכוי בגין התשלומים העודפים ששילם ביחס לשומות שהיו מתקבלות מכוח הוראות החלטה 1155.

עוד חשוב לדעת, כי במקרים שבהם קיימות בנחלה שלוש יחידות דיור, אך אין "רצף דורי" הנדרש בהתאם להחלטת מועצה 1252 (בעל הנחלה היה או עודנו הדור המבוגר ביותר, דור ההמשך ונכד נשוי), הרשות לא תפעל בדרך משפטית אם בעל הנחלה עומד בתנאי ההצ־טרפות להחלטה.

אחת הסוגיות הסבוכות ביו־תר הטמונה בהחלטה 1155, עמה נבקש להתמודד ברשימה זו, היא תשלום "דמי רכישה" בעת מכירת הזכויות בנחלה. עד יישום 1155, ימשיכו בעלי הנחלות לשלם "דמי הסכמה", בהתאם להחלטה 534 של מוע־צת מקרקעי ישראל. במסגרת תשלום זה, גובה הרשות 33% משיעור עליית ערך הקרקע, בצירוף מע"מ. דמי ההסכמה הוא המס הגבוה ביותר המוטל על בעל הנחלה בעת המכירה והוא הסיבה העיקרית (נוסף על מס שבח ועל היטל השבחה) לכך שבעלי נחלות נותרים עם פחות מ־60% מהתמורה המשולמת להם בעת המכירה.

ההצטרפות להחלטה 1155 וולונטרית, למעט בעת ביצוע עסקת מכר של הנחלה, שאז בעליה מחויב להצטרף ולשלם את דמי הרכישה. השאלה המרכזית שנשאלת היא: כיצד תחשב הרשות את זכויות הבנייה הע־תידיות? האם הרשות תמציא לבעלי הנחלות שומות בגין חלומות עתידיים?

שאלה זו קיבלה מענה על ידי שולה בן צבי, האחראית במינהל על יישום החלטה 1155, בחודש מאי השנה בקיבוץ לביא. לדבריה, פו־טנציאל הבנייה בנחלה גדול יותר מהזכויות המאושרות כיום בתב"ע, והוא מגלם זכויות לבניית שלושה בתים בנחלה.

אנו מעריכים, כי אפשרויות הבנייה מסתכ־מות ב־600 מ"ר עבור שלושה בתים. במועצות האזוריות מתכוונים לאפשר לתושביהן את המרב, ולצורך יישום החלטה 1155, פועלים לתיקון התכניות כך שיתאפשר לבנות שלושה בתים נפרדים בנחלות וכן להגדיל את זכויות הבנייה.

שאלה נוספת שיש לשאול: כיצד ישולמו דמי רכישה בגין עסקאות שנחתמו לפני חודש יוני 2011 (בטרם אושרה החלטה 1155 בבג"צ)?

למציאת מענה, נפנה לסעיף 4.8.2 להחלטה 1155: "על אף האמור לעיל, לא יקטנו דמי הרכישה כאמור מ־ 20% משווי הקרקע בחל־קת המגורים"... כלומר, גם אם רוכש הזכויות (רכישה לפני יוני 2011) יבקש "לנכות" משו־מת דמי הרכישה את דמי ההסכמה ששולמו על ידי המוכר, יהא זה רק עד 20% משווי חלקת המגורים.

לצורך כך, בעת יישום ההחלטה, קונה שרכש את הזכויות לפני 9 ביוני 2011 (מועד אישור ההחלטה בבג"צ), ימציא לרשות את הקב־לה בגין דמי ההסכמה ששולמו על ידי מוכר הזכויות. דמי ההסכמה ישוערכו על ידי הצ־מדתם למדד למועד עריכת שומת דמי הרכי־שה, והסכום המשוערך יופחת משומת דמי הרכישה, אך רק עד שיעור של 20% מסך דמי הרכישה, כלומר תינתן הנחה מרבית בשיעור 13% בלבד!

נבהיר, כי שווי דמי הרכישה מחושב משווי חלקת המגורים בלבד ולא משווי כל הנחלה. בגין החלק החקלאי של הנחלה, ימשיכו בעלי הנחלות לשלם דמי הסכמה, בהתאם להוראות הנוכחיות. על מנת להבין סוגיה סבוכה זו לעומק, נביא שתי דוגמאות, אחת לעסקה שנ־ערכה בטרם אישור ההחלטה בבג"צ, ודוגמה אחרת – עסקה שנערכה לאחר אישור ההחלטה בבג"צ.

רכישה לפני אישור החלטה 1155

ב־1 במאי 2011 נחתם הסכם למכירת נחלה תמורת חמישה מיליוני שקלים ואומדן שווי הקרקע של חלקת המגורים היה שלושה מיל־יוני שקלים. דמי ההסכמה ששולמו הסתכמו במיליון שקלים (לכל הסכומים יש להוסיף מע"מ, אולם לנוחיות ההמחשה, הוא לא יחושב בדוגמאות).

כאשר הרוכש יבקש בעתיד לשלם את דמי הרכישה – נניח, כי שמאי מטעם רשות מקר־קעי ישראל יעריך את שווי הקרקע של חלקת המגורים, כולל הפוטנציאל, בארבעה מיליוני שקלים, דמי הרכישה בשיעור 33% יהיו מיליון ו־320 אלף שקלים. מנגד, סך דמי ההסכמה ששולמו בגין חלקת המגורים, לרבות הצמדה, יהיה מיליון ו־100 אלף שקלים.

> **כאשר הרשות תיישם את החלטה 1155, יוכל הקונה לפנות לרשות בתוך שישה חודשים ממועד יישום ההחלטה ולבקש לשלם את דמי הרכישה. הקונה ישלים את ההפרש בין שומת דמי ההסכמה לבין שומת דמי הרכישה, ואף יוכל לקבל השבה של כספים, אם שולמו ביתר**

אם נפחית את דמי ההסכמה מדמי הרכישה נמצא, כי בעל הנחלה צריך לשלם 220 אלף שקלים בגין דמי רכישה, אך הואיל ושיעור ההנחה המרבית הוא 13%, הבעלים ישלם 800 אלף שקלים, שהם 20% משווי חלקת המגו־רים כולל הפוטנציאל (ארבעה מיליוני שקלים כפול 20%).

כלומר, בסך הכול, תקבולי הרשות בגין מכי־רת הקרקע (דמי הסכמה ודמי רכישה) יעמדו על סך של מיליון ו־800 אלף שקלים, המהווים 45% משוויה של הקרקע עם הפוטנציאל.

רכישה לאחר אישור החלטה 1155

התנאים במקרה זה זהים לדוגמה במקרה הראשון, אולם ההסכם נחתם ביום 10 ביוני 2011, יום לאחר אישור ההחלטה. החל ממו־עד זה, רשאי מוכר הזכויות לדרוש לשלם דמי רכישה בהתאם להחלטה 1155, במקום דמי הסכמה.

נניח שבעל הנחלה מקבל את עמדת הרשות, כי שוויה של חלקת המגורים, כולל הפוטנ־ציאל, הוא אכן ארבעה מיליוני שקלים. יהיה עליו לשלם דמי רכישה בגין השווי של חלקת המגורים כולל הפוטנציאל בסך מיליון ו־320 אלף שקלים (בנוסף, משלם בעל הנחלה דמי הסכמה בהתאם לכללים הנהוגים כיום בגין החלק החקלאי).

כאשר הרשות תיישם את החלטה 1155, יוכל הקונה לפנות לרשות בתוך שישה חוד־שים ממועד יישום ההחלטה ולבקש לשלם את דמי הרכישה. הקונה ישלים את ההפרש בין שומת דמי ההסכמה לבין שומת דמי הרכישה, ואף יוכל לקבל השבה של כספים, אם שולמו ביתר. נזכיר, דמי הרכישה משולמים רק עבור זכויות בנייה קיימות ועתידיות בגין חלקת המגורים.

בהתאם לדוגמה שלעיל, שווי חלקת המגו־רים הכוללת זכויות בנייה קיימות ועתידיות נאמד בארבעה מיליוני שקלים ודמי הרכישה הם מיליון ו־320 אלף שקלים. דמי ההסכמה נאמדים במיליון שקלים ובתוספת הצמדה, הסכום גדל למיליון ו־100 אלף שקלים. לפי־כך, התוספת בגין דמי הרכישה היא 220 אלף שקלים – זהו הסכום שישולם על ידי הקונה.

נזכיר, כי הקונה פטור מתשלום עבור פיצול מגרש מהנחלה כנגד תשלום דמי הרכישה, ופ־טור מתשלום דמי הסכמה בעת מכירת הזכויות (למעט תשלום דמי הסכמה בגין החלקה החק־לאית). הקונה יוכל לממש את מלוא זכויות הבנייה הקיימות והעתידיות, ללא כל תשלום לרשות, הקונה יוכל לבנות יחידות דיור בנ־חלה בהתאם לתמ"א 35 והוא, למעשה, מנתק את חבל הטבור שהיה מחובר לרשות במשך כל שנות הקיום של הנחלה ומאז החלטה מספר 1 של מועצת מקרקעי ישראל משנת 1965.

לסיכום, אין כל ספק, כי בתשלום דמי הרכישה גלומות זכויות ופוטנציאל עתידי הניתנים למימוש בנחלה. העובדה, כי הרשות אינה מיישמת את הוראות ההחלטה גורמת נזקים ניכרים לבעלי הנחלות. אנו מוחים על העובדה, שבעלי הנחלות נדרשים לשלם כיום תשלומים גבוהים עבור ביצוע פעולות ביחס לזכויות בנחלה, במקום שבו בג"צ אישר את החלטה 1155 המקנה הטבות לבעלי הנחלות.

מנגד, אם נבחן את התשלומים המשולמים לרשות בגין דמי הסכמה ודמי הרכישה ביחס לעסקאות שנערכו לפני 11 ביוני 2011, אנו מוצאים חוסר צדק ועוול גדול שנגרם לבעלי הנחלות, ששילמו לרשות 33% בצירוף מע"מ בגין עליית ערך הקרקע וכיום יידרשו לשלם 45%!

אנו מקווים, כי הרשות תשכיל לכתוב הור־אות אגף, שיאפשרו יישום ראוי של הוראות החלטה 1155 ותפרסם אותן מיד, לא יאוחר מאשר סוף שנת 2013, על מנת לתקן עוול היסטורי שנגרם לבעלי הנחלות שנדרשו לשלם דמי הסכמה במהלך עשרות שנים.

הכותבים עוסקים במגזר החקלאי

מנהיג שנשכח

ההתיישבות והחקלאות היו בשבילו פרויקט חיים. שלמה לביא (לבקוביץ') היה חלוץ, נוטע, שומר, חבר בשתי הכנסות הראשונות, הוגה רעיון הקיבוץ הגדול, אב ששכל שני בנים. מתוך כתביו של איש החזון והמעש ושיחה עם בתו, אילנה לוז, חברת מושב בני עטרות

רחל ושלמה לביא. אובדנה כאב לו מאוד ואולי חישל אותו לקראת נפילת שני בניו

נעמי גושן *

ב־23 ביולי 2013 מלאו יובל שנים למותו של אחד החלוצים והמנהיגים של ההתיישבות החקלאית בארץ, מראשוני העלייה השנייה, שלמה לביא (לבקוביץ'). בתו, אילנה לוז ממושב בני עטרות, כבת 87, זוכרת אבא נפלא, למרות עיסוקיו הציבוריים הרבים, שדאג לילדיו וקרא להם ספרים לאחר שכבר ידעו לקרוא.

בחג החנוכה, בשנת 1884, נולד בן למשפחת לבקוביץ' בפלונסק שבפולין – שלמה. אביו היה מחסידי גור והמש־פחה חיה ברוחק, אך האב התעקש שהבן הראשון שנולד לו (ללביא אחות בוגרת ואחות צעירה) יהיה תלמיד חכם בישיבה, ומילדות הבחינו בשכלו החריף.

לאחר שגדל מעט, שלמה חש את המצוקה הכלכלית בביתו והתעקש לעזור בפרנסת המשפחה. לסבו ולסבתו הייתה מאפייה שבה העסיקו גויים והוא למד את מלאכת האפייה, למרות התנגדות הוריו. בנעוריו, נחשף לרעיונות הציונות והיה פעיל ב"אגודת עזרא", שחבריה החליטו לדבר עברית בלבד, עם בני עירו וחבריו מנוער, הצעירים ממנו בשנתיים כמעט – דוד בן גוריון (גרין) ושלמה צמח. בעב־רית, שלמה לימד בחשאי תנ"ך ועברית לילדי יהודים עניים.

בשנת 1905, והוא בן 21, הגיע לנמל

יפו לאחר מסע תלאות שנמשך חודשים. הוריו לא הסכימו שיעזוב את הבית וי־עלה לא"י והוא נאלץ לברוח מהבית. שלמה אסף בהיחבא מעט רובלים מה־עבודה במאפייה, ארז שק קטן עם מעט בגדים ויצא לדרך. העובדה שלא הספיק להיפרד מהוריו גרמה לו עגמת נפש, אך המטרה – עלייה לארץ, התיישבות וע־בודה – הייתה מעל לכל. לא חלף זמן רב עד שפגש את הוריו שוב: ב־1906 חזר לביא לפלונסק והתייצב לצבא, כדי לשחרר את הוריו מתשלום קנס כספי כבד שהיה מוטל עליהם אלמלא התגייס. כך הספיק לבקרם לזמן קצר ומיד לאחר גיוסו לצבא הצליח לברוח ולחזור ארצה.

כשהגיע לארץ בפעם הראשונה הצטרף לפועלים החלוצים שעבדו בפרדסי פתח תקווה. חוסנו הגופני מהעבודה במאפייה סייע לו להסתגל בקלות יחסית לקושי הפיזי של עבודת המעדר. שלמה עזר לפועלים רבים, שהחזיקו מעמד בנטל בקושי רב.

בעבודתו בפרדס, למד את עבודת הנ־טיעות וההרכבות של עצי הדר ונחשב לנוטע מומחה. בפ"ת קיבל משימה קשה: לעקור חלקת עצי אקליפטוס ולנטוע במקומם עצי פרי. שלמה הצליח בכך באופן יוצא דופן, ואף הפועלים הערביים המיומנים התפעלו. הצלחתו הגיעה לאז־ני פרץ פסקל, שפיתח את ההרכבה על ה"חושחש". פסקל רכש קרקעות במוש־בה החדשה כפר סבא והציע לשלמה שטח אדמה שעליו יתיישב ואליו אף יביא את הוריו. לתדהמתו, שלמה סירב להצעה המפתה. הצעיר האידיאליסט רצה לה־משיך להיות פועל ולא להפוך לאיכר במושבה.

לביא עבד גם בחוות בן שמן. קרן קיי־מת לישראל קנתה שם קרקע הוא וכמה מחבריו הגיעו אליה כדי שעבודת הנ־טיעות תתבצע על ידי פועלים עבריים. בחולדה ניהל את החווה במשך כמה חודשים ועבר אחר כך לחוות ההכשרה החקלאית בסג'רה, שהוקמה על ידי יק"א בשנת 1900, ובשנת 1902 הוקמה על חלק מאדמות החווה המושבה אילניה. משנת 1905 הגיעו למקום פועלים חק־לאיים מיהודה, בהם גם דוד בן גוריון, ידידו של לביא מנוער.

ב־1907 הוקם הארגון המחתרתי "בר גיורא", שנטל את עצמו את משימת כיבוש השמירה על ההתיישבות העב־רית והעברתה לידי יהודים. באותה שנה, בחוות ההכשרה סג'רה נוסדה הסתדרות החורש, שמטרתה הייתה איגוד כל פו־עלי הגליל במושבות ובחוות הלאומיות, וכן החלה לפעול הצרכנייה הקואופרטי־בית הראשונה – "אחיסמך".

הצלחת "בר גיורא" בשמירה על יישובי יהודים עודדה אותם למקד את מאמציהם בכיבוש השמירה על המושבות ולהקים ארגון חוקי ורשמי, הסתדרות שומרים בשם "השומר". אספת היסוד של הארגון התקיימה בכפר תבור ב־12 באפריל 1909. מטרת הארגון: "לפתח בארצנו אלמנט של שומרים יהודים הראויים לעבודה זאת". לביא הצטרף לארגון ה"שומר" בראשיתו והיה שומר בגליל וביבנאל. כשעבד בחוות כינרת, הכיר את ראשוני דגניה וכינרת ואת רעיון הקבוצה הקטנה.

בסוף מלחמת העולם הראשונה, עם שחרור הארץ מעול העות'מנים ותחי־לת המנדט הבריטי, החלו לעלות ארצה החלוצים הצעירים של העלייה שלישית. ברחבי הארץ החלו לנדוד פועלים צעי־רים, שהתגוררו במחנות עבודה ועסקו בסלילת כבישים.

בחזונו, שאף לביא להקים קיבוץ גדול, שבשונה מהקבוצה האינטימית והסל־קטיבית, יקלוט חברים רבים ויהווה צורת חיים שוויונית ושיתופית להמוני העולים שיגיעו לארץ ישראל. הרעיון האוטופי שלביא הגה תיאר הקמה של קיבוץ אזורי גדול ובתחומו כמה נקודות יישוב שיתו־פיות בשטח הקרקע הגדול שנקנה בעמק חרוד. חזון זה שלו לא התגשם והוא כתב על כך לא מעט, הרעיון הועלה על הכתב לראשונה בשנים 18–1917. לעומת זאת, רצונו בקיום קיבוץ גדול הקולט חב־רים רבים לשורותיו, אשר פרנסתו על החקלאות, על המלאכה ועל החרושת אכן התגשם, לשביעות רצונו, עם הקמת עין חרוד, הקיבוץ הגדול הראשון, שהיה לביתו.

ב־1920 התארגנו החלוצים והקימו את "גדוד העבודה". זו הייתה שעת הכושר למימוש החזון – עלייה להתיישבות של קבוצה גדולה. שלמה נפגש עם יהושע חנקין, שקנה את אדמות עמק חרוד, וביקש ממנו להקים את הקבוצה הגדו־לה בקרקעות אלו. חנקין הסכים, אך היה צריך גם לשכנע את ראשי ההסתדרות הציונית, כדי שיתמכו כלכלית בהתיי־שבות החדשה.

לביא נסע ב־1921 כמנהיג וכנציג של החלוצים לקונגרס הציוני ה־12 שהתק־יים בצ'כיה, והצליח לשכנע את הצירים לתמוך ברעיון החדשני. בארץ, כבר לפני ההחלטה בקונגרס, בי"ח באלול תרפ"א, הקימו שתי פלוגות מגדוד העבודה מחנה אוהלים סמוך למעיין חרוד. שלמה שלח מברק שמח על תמיכת הקונגרס בצורת ההתיישבות החדשה. כשחזר לארץ הצ־טרף לחבריו שבמחנה.

לאחר מספר חודשים פגש בחיפה את יצחק טבנקין ואת משפחתו והציע להם להצטרף לעין חרוד. שנים מאוחר יותר, טבנקין ינהיג את הקיבוץ המאוחד ויהיה יריב פוליטי ללביא.

רק אז, קרוב לגיל 40 והקיבוץ כבר קם, התפנה להקים משפחה. בעבודת הנטי־עות, הוא הכיר את רחל לבית זיסלה, שעלתה לארץ לעין חרוד ועבדה במש־תלה. ירובעל נולד במחנה במעיין חרוד. כעבור שנתיים, אילנה, וצעיר הילדים, הלל, נולד ב־1929. אילנה זוכרת שא־ביה, שלמה, אהב מאוד את אמה רחל והיה בעל ואבא נפלא, למרות עיסוקיו הציבוריים הרבים.

ב־1930 חלתה רחל בדלקת ריאות ואושפזה בבית החולים העמק בעפולה. שלמה בא לבקרה ורבה הייתה תדהמתו שהיא נפטרה בדמי ימיה. אובדנה כאב לו מאוד, והוא היה זקוק לתעצומות נפש רבות להתגבר עליו. אולי אובדן זה חישל אותו, לפחות כלפי חוץ, והכין אותו לאו־בדן הכפול של בניו, העתיד לבוא.

שיינדלה, בת אחותו שהגיעה לעין חרוד רק שנה קודם לכן, סייעה לו בטיפול בילדים הרכים וכמובן המטפלות והחב־רות הטו כתף. שנים מאוחר יותר, כשנ־שאל כיצד עמד במשימת גידול הילדים, ענה בגאווה על החינוך הקיבוצי: "מלבד אהבת אם, לא חסר לילדיי דבר".

אילנה מספרת, שדאג מאוד לחינוכם והקפיד שיקראו הרבה ספרים. הקריא ספורים לילדיו גם שכבר ידעו לקרוא בעצמם. היה נוהג לקרוא עמודים רא־שונים בספר עד אשר אילנה גילתה ענין והמשיכה לקרוא לבד.

במלחמת העולם השנייה, מנהיגי היי־שוב ביקשו מלביא לעזור בגיוס הצעי־רים לצבא הבריטי. הוא נרתם למשימה, אך כחלוץ אמתי אמר שלא מספיק שי־גייס אחרים, הוא הרגיש שעליו להתגייס בעצמו. כך, בגיל קרוב ל־60, התגייס לבריגדה היהודית שהוצבה באיטליה ועם חברו, בן ציון ישראלי מכינרת, היו המגויסים המבוגרים ביותר.

לביא למד נהיגה על משאית, כי רצה לעזור ממש ולא להיות רק איש חינוך, שירת כנהג והיה כאב מבוגר לצעי־רים. גם בנו ירובעל התגייס וכך גם אהרונצ'יק, בנו של בן ציון. גם רבקה גובר, ששכלה אף היא שני בנים במל־חמת העצמאות, הייתה מגויסת ומאוחר יותר, לאור הגורל המשותף, היה ביניהם קשר של ידידות. על תקופה זו באיטליה ההרוסה ועל המפגש עם ניצולי השואה כתב את הספר "זימוני חיים". ספר יוצא דופן יחסית לשאר כתביו, שעסקו בבע־יות ברומו של עולם. בספר זה כתב על האדם שבו, על לבטיו ויצריו.

ירובעל, הבכור, נפל במלחמת העצמ־אות, בח' באדר, יחד עם עוד שישה מבני העמק בקרב בגלבוע. מפלה צורבת ליד מחצבת עין חרוד, קרוב כל כך לבית. ירו־בעל שמר בשדות באותו זמן עם מקלע, חש לעזור לחבריו ונפגע. אבל גדול ירד על יישובי העמק בעקבות קרב שהשאיר צלקת שלא הגלידה אצל רבים מהלוח־מים. כמה סמלי, שבאותו יום, שלמה היה עסוק בנטיעות של עצים סוב־טרופיים בעין חרוד. שמע את קולות הירי מהגל־בוע, אך המשיך בעבודתו. עצים אלו לא עמדו בשלג של 1950 וקפאו.

הלל, כבן 19, היה בכוח התגבורת. הוא בא הביתה ואחיו הגדול מונח בבית, מכו־סה בשמיכה לפני קבורתו. ברגע כואב זה, שלמה נתן להלל את ברכת הדרך לחזור לקרב בגלבוע שלא הסתיים עדיין ולהמשיך, כי זו שעת הצורך.

הלל שרת בחטיבת הנגב. בחודש יוני השתתף בכוח של ג'יפים שפרצו את המצור על כפר דרום, בהפגזה מצרית <<<

> בפ"ת קיבל משימה קשה: לעקור חלקת עצי אקליפטוס ולנטוע במקומם עצי פרי. שלמה הצליח בכך באופן יוצא דופן, ואף הפועלים הערביים המיומנים התפעלו. הצלחתו הגיעה לאזני פרץ פסקל, שפיתח את ההרכבה על ה"חושחש". פסקל רכש קרקעות במושבה החדשה כפר סבא והציע לשלמה שטח אדמה שעליו יתיישב ואליו אף יביא את הוריו. לתדהמתו, שלמה סירב להצעה המפתה

הבנים, ירובעל והלל. למרות עיסוקיו הציבוריים הרבים, בתו זוכרת אותו כאבא נפלא

נפצע הלל בירכו. לא הייתה אפשרות לפנות אותו לטיפול והוא מת מאיבוד דם.

בתעצומות נפש שקשה להבין, שלמה המשיך בחיים. כשליח ציבור וכמנהיג בקיבוצו, הקפיד לעבוד בעבודת כפיים. כמי שהיה בעל ידע רב בנטיעות ובהר־כבות עצים, מקצוע שלמד בהיותו פועל בפרדסי פתח תקווה, המשיך לטפח את חלקת עצי הפרי שלו. בין העצים שגידל הצליח גם לגדל אבוקדו, והיה גאה לכבד את מבקריו הרבים מפרי הגן. שמח לה־ביא לבתי הילדים בקיבוץ ממגוון הפי־רות שבבוסתן שלו. טיפח גם את חלקת קבר רחל אשתו וקברי בניו.

הוא נבחר לכהן בכנסות הראשונה וה־שנייה מטעם מפא"י, נלחם נגד העלאת שכר חברי הכנסת והיווה דמות מופת כשליח ציבור צנוע. הוגה רעיון הקבו־צה הגדולה כאב מאוד את הפילוג בעין חרוד בתחילת שנות ה־50' וכמעט עזב את הקיבוץ, אלמלא מפגש עם בן גוריון ששכנע אותו להישאר. לאחר מכן עלה עם שאר חברי מפא"י, בעיקר חברי עין חרוד המבוגרים, והקים את הקיבוץ החדש של עין חרוד במעלה הגבעה.

אילנה בתו למדה בסמינר לגננות ועבדה בעין חרוד איחוד כגננת בשנים הראשונות לאחר הפילוג. היא סיפרה לי על אירוע של יום חול: כשהלכה לטיול היומי עם ילדי הגן, נתקלה במקרה מביש, שני חברי קיבוץ התקו־טטו ואפילו זרקו אבנים זה על זה. זה קרה קרוב לחדר של אביה, שלמה יצא והפריד ביניהם. בערב כשפגשה את אביה והם שוחחו על המריבה אמר לה: כן, זה לא ראוי, אך בקיבוץ יש מקום גם לחברים כאלה...

כשהתמנה לביא לחבר כנסת קנה טנדר, כדי שישמש את הקיבוץ בימים שבהם אינו נוסע לישיבות. באחד הי־מים בשנות ה־50', עבדו פועלים בכ־ביש ואדי ערה. שלמה, שנהג בטנדר, פגע באחד הפועלים והפועל נהרג. שלמה בירר מי האיש, וכשנודע לו שהוא עולה חדש בעל משפחה מרובת ילדים, מפרנס יחיד במשפחתו, דאג לסכום כסף לאלמנה, למוסדות חינוך טובים לילדים וסייע לה בקבלת עבו־דה. הוא גם דרש לבטל את חסינותו כח"כ, כדי שיועמד לדין על התאו־נה, והיה לח"כ הראשון שביקש לבטל חסינות. בסופו של דבר, הועמד לדין ושילם קנס סמלי.

בעין חרוד הכיר לביא בחשיבות חיי התרבות והרוח. הוא עצמו כתב לאחר שעות של עבודה גופנית מפרכת, בש־עות הפנאי בלילות. לימים, כתב ספר אוטוביוגרפי מרתק על ימי נעוריו, על מסע עלייתו ארצה ועל שנותיו הראשו־נות כפועל, שנקרא "עלייתו של שלום ליש". הספר יצא לאור ב–1956, בהיות לביא כבן 70. במבוא נכתבו תיאור אישי מרגש של היותו אב שכול ובודד והק־דשה לשני בניו ירובעל והלל, שנפלו במלחמת השחרור.

באחד הימים בשנות ה־50', עבדו פועלים בכביש ואדי ערה. שלמה, שנהג בטנדר, פגע באחד הפועלים והפועל נהרג. שלמה בירר מי האיש, וכשנודע לו שהוא עולה חדש בעל משפחה מרובת ילדים, מפרנס יחיד במשפחתו, דאג לסכום כסף לאלמנה, למוסדות חינוך טובים לילדים וסייע לה בקבלת עבודה. הוא גם דרש לבטל את חסינותו כח"כ, כדי שיועמד לדין על התאונה

באחרית ימיו, כתב שלמה רשימות לספר המשך, ספר ב', רצה לכתוב עוד על ימיו בעין חרוד, ולא הספיק. בה־יותו כבן 80 התלוצץ עם מכריו, שאם יכתוב את כל מסכת חייו עליו לחיות לפחות עד 120. ספר ב', "עלייתו של שלום ליש", שבו מתוארת תקופת הע־בודה כפועל, נערך לאחר מותו, ב–1964. בחודש יולי 1963, נפטר לביא והוא כבן 80 שבע ימים ומעשים, ונקבר על יד אשתו האהובה רחל בבית העלמין הישן, למרגלות הגלבוע.

בשנות ה–40' יצא לאור הספר "כת־בים נבחרים", קובץ ממאמריו. בהקדמה לספר כתב עליו ידידו ברל כצנלסון, שאם יש "עשרה ראשונים" לפי המונח היהודי, אשר הצמיחו את תנועת הפו־עלים הארצישראלית, שלמה לביא הוא אחד מהם. כך כתב עליו ברל: "בשנות הארבעים לחיים חלוציים תמצאו אותו במחנה הדולק אחר האויב, כשאש תמיד דולקת בלבו: את אחי אני מבקש. ואש תמיד זו היא העולה גם מתוך כתיבתו: אל תהא עבד לרכוש, הווה אדון ליצי־רה".

בן גוריון כתב בחוברת שיצאה לזכרו: "ש' לביא, שזכיתי להכירו מנעוריו בפ־לונסק ועקבתי אחרי פעולתו ועבודתו בארץ במשך חמישים ושבע שנים, היה כל ימיו נאמן החזון וההגשמה, חלוץ העבודה וההגנה, מראשוני המאחדים של מחנה העובדים בארץ בוועידת היסוד של אחדות העבודה הראשונה בפ"ת ב–1919. הוגה ויוצר הקבוצה הגדולה הפתוחה לכל וקשור לה עד יומו האחרון. לוחם נועז, זועם וצודק. פיו ולבו שווים ומע־שיו מרובים מדבריו".

בקיבוצו, עין חרוד איחוד, בנו אולם תרבות גדול הנושא את שמו וכן חדר זיכרון. גם בעין חרוד מאוחד נבנה אולם תרבות גדול, לזכרו של אהרון ציזלינג. בשנות התחרות בין הקבוצים לא היה מי שחשב שאין צורך בשני אולמות הסמו־כים זה לזה. ברבות השנים, שופץ האו־לם בקיבוץ המאוחד והוא משמש להופ־עות. בית לביא נותר בלב הקיבוץ ללא שימוש כמעט. תקוותי שימצאו דרך להפוך אותו לבית פעיל באחד מתחומי התרבות.

האחים ירובעל והלל ז"ל. בתעצומות נפש שקשה להבין. שלמה המשיך בחיים

תודה מקרב לב לאילנה לוז על העזרה שהגישה לי ועל הזמן הרב שהקדישה לי בפגישה המרתקת אתה. איחוליי שתזכה לראות הנצחה ראויה לאביה בשנת היובל למותו.

נעמי גושן, מורת דרך וחוק־רת ידיעת הארץ, מושב מולדת

חמישה, מי יודע?

הסופרת יהודית רותם היא סבתא ל-19 נכדים, דתיים ולא-דתיים, המעניקים לה הרבה ימים טובים ומאושרים וגם השראה לספר להם סיפורים. מתוך תפיסתה, ש"החגים הם של כולנו", היא כינסה סיפורים שכתבה על חמישה מחגי ישראל, שמציגים בדרך אחרת את מה שכולם חושבים שהם יודעים

מה כבר אפשר לספר על החגים היהודיים – חנוכה, פורים, פסח, שבועות, ראש השנה – שלא ידענו? ב"אפשר לספר זאת גם ככה" מאת יהודית רותם, זוכת פרס ראש הממשלה לסופרים עבריים ב–2003, היא מספרת לילדים את סיפורי החגים בדרך רעננה, נטולת דידקטיות ומאתגרת (הוצאת כנרת–זמורה–ביתן).

"הגיבורים–הילדים, פרי דמיוני, משרים רוח חדשה בסיפורים ההיסטוריים המוכרים. הנה הם: נבו ועילי, האחים אמיצי הלב ממודיעין, משתתפים במרד החשמונאים ומגלים תגלית נסית. ענבר, בת דודתה של הדסה–אסתר, מלווה אותה לארמון המלך ועדה לכל התהפוכות והסכנות. עדיה מלקטת עם רות בשדה, ומסייעת לה לטוות את הקשר עם בועז. משה ומרים מתגלים כבני אדם ולא רק כדמויות ארכיטיפיות. סיפור ראש השנה, היחיד המתרחש בימינו, מציע אפשרות של ידידות בין ילדים מזרמי חינוך והתנהגות שונים. מה שרציתי לומר בספר הזה מתבטא במשפט אחד: החגים הם של כולנו, וגם סיפורי החגים", מצהירה יהודית רותם.

מאין שאבת את ההשראה לכתיבתך?

"לאושרי הרב, אני סבתא לי"ט נכדים, שבילי הם 'יום טוב' (ראשי תיבות: י"ט), והם אמנם מעניקים לי הרבה ימים טובים ומאושרים. הם מעניקים לי גם השראה לספר להם סיפורים בכתב ועל פה. עד הספר הנוכחי, סיפרתי להם הרבה סיפורים, אבל כתבתי רק אחד. גיבורתו הייתה נכדתי ענבר (היום בת 14), אבל בספר קראתי לה דנה, ולספר קראו 'דנה ואמא והר נפוליון' (הוצאת ידיעות אחרונות 2007).

"יש לי נכדים מכל הסוגים: שחרחרים, אדמוניים, זהובי שיער וחומי שיער. יש מהם שלומדים בבתי ספר לא–דתיים, ישנם דתיים וישנם חרדים. יום אחד חשבתי שאולי, בגלל שהם לומדים בבתי ספר כל כך שונים, יהיו מהם שלא יכירו היטב את סיפורי החגים, ואחרים, לעומתם, יחשבו שיש רק דרך אחת לספר את הסיפורים ואסור לאיש לספר אותם בדרך אחרת, וכך כשיגדלו, לא יהיו להם אותן חוויות ואותם זיכרונות.

"אחר כך חשבתי שהבעיה הזאת קיימת לא רק במשפחתי הפרטית, אלא בכל מקום בארץ. חשבתי שאחד הדברים שאני הכי אוהבת בחגים הוא היכולת שלהם לחבר בין אנשים, וחיפשתי דרך לספר את סיפורי החגים לילדים כעירוב של חדש וישן, היסטורי ובדוי, אישי ולאומי. כך נולדה אצלי ההשראה לכתיבת הספר הזה, ואני מקווה שגם קוראיי – הילדים והמבוגרים – יאהבו אותו כמוני".

כמה זמן ארכה כתיבת הספר?

"לא כתבתי אותו ברציפות. כתבתי פה סיפור ושם סיפור, והנחתי בצד וחזרתי אליו שוב ושיניתי והוספתי וקיצרתי. בסך הכול, עברו שנתיים, אבל תוך כדי כך כתבתי גם רומן ("מתי תבוא אליי") ושני ספרים מוזמנים, זאת פרנסתי. רק הסיפור האחרון, "קל כמו נוצה", נכתב בקלות, בלי שינויים, ובהתרגשות.

"כאשר כל הסיפורים היו מוכנים, חיפשנו מאייר. ידעתי מה אני רוצה, רציתי איורים שיעבירו את רוח התקופה של כל סיפור, שיהיו יפים ומושכי עין. אני אוהבת יופי, מה אפשר לעשות. מאיירים שסגנונם גרוטסקי ומגוחך אינם לטעמי. וכל הזמן הזה ידעתי: אני רוצה את רחלי – את רחלי שלו החכמה והנפלאה, שאיירה גם את ספרי הקודם (תחת שם נעוריה, רחלי פלאוט), אבל היא הייתה בהריונה השני, והר של ספרים חיכה לידה הברוכה.

"לבסוף החלטנו, שתי ה'יעלות' ואני (עורכות ההוצאה, יעל מולצ'דסקי–זמורה ויעל גובר) לחכות בסבלנות עד שתלד. אחרי חופשת הלידה (נולד גבע המקסים), חזרה רחלי לעבודה וקיבלה את חמשת סיפוריי לטיפולה האמנותי. נכון שהיה כדאי?".

מי היית רוצה שיקרא את הספר?

"ספרי מיועד לילדים בני שש–שבע, שהוריהם קוראים להם סיפור לפני השינה, ולילדים עד גיל 13–14 שאוהבים לקרוא בעצמם. השבוע נתתי את הספר לאחד מידידיי, סבא לנכדים. הוא עלעל בספר והכריז: 'אם את חושבת שאני לא אקרא אותו, את טועה!', שמחתי מאוד.

"אני חושבת שכל ספר ילדים טוב מתאים גם לקוראים מבוגרים, בתנאי שהצליחו לשמר בלבם את הניצוץ הילדי, התמים והזך. לפעמים, קריאה בספר ילדים גורמת ללבנו להזדכך ולהיטהר, כאילו טבלנו במעיין מים חיים. אמנם לא כתבתי הרבה ספרי ילדים עד כה, אבל קראתי ואני קוראת להוטה של ספרי ילדים ונוער. כאשר גידלתי את שבעת ילדיי לא ויתרתי על קריאה באוזניהם לפני השינה. במשך השנים, קראתי להם את כל הקלאסיקה הטובה. איני יודעת מי נהנה יותר, הם או אני".

עטיפת הספר "אפשר לספר זאת גם ככה". "ידעתי מה אני רוצה, רציתי איורים שיעבירו את רוח התקופה של כל סיפור" איירה: רחלי שלו

יהודית רותם. "אחד הדברים שאני הכי אוהבת בחגים הוא היכולת שלהם לחבר בין אנשים"
צילום: אירית נשר

בתור סופרת למבוגרים, איך התחושה לפנות לקהל יותר צעיר?

"המעבר אל מגרש הילדים אינו עולה לי במאמץ מיוחד. אני מאוד נהנית לכתוב לילדים, כי הכתיבה אליהם היא ישירה, כנה, בלי תחבולות ובתדר אחר של הלב. בן רגע, אני עצמי הופכת לילדה, חוזרת לעבר, ותודו שבגילי המתקדם זהו פלא ונס, וגם כיף גדול.

"הכיף הכי–הכי גדול הוא הפגישה עם הקוראים הצעירים. אחרי שהופיע ספרי הקודם, הוזמנתי לבתי ספר ולגני ילדים. סיפרתי להם על הספר, שיחקנו משחק שהמצאתי (ומופיע בספר), שוחחנו עליו, המחזנו אותו ועניתי על השאלות החכמות של הקטנים. כל מפגש כזה היה בשבילי חוויה משמחת, מעשירה ומאשירה. כשרואים את הילדים נהנים מספרך, כששומעים אותם מדברים עליו, החיים פשוט יפים! אני כבר מחכה להיפגש עם הילדים, אחר כך אספר לכם".

לאור הסיפור "קל כמו נוצה", האם את רואה את חגי תשרי כגשר בין דתיים לחילוניים?

"הסיפור, החותם את הספר, מתאר את שכנותם הטובה של שני זוגות תאומים, בני משפחה חרדית ובני משפחה לא–דתית. השכנות הזאת נקטעת אחרי החופש הגדול וחוזרת לתיקונה בערב ראש השנה, בבקשת סליחה ומחילה משני הצדדים.

"טקס התשליך מהווה את שיאו של תהליך ההתקרבות מחדש והופך לחוויה משותפת מטהרת ומרפאת. נזהרתי בכתיבת סיפור זה, שלא לתת לאף צד עליונות רוחנית או אחרת על משנהו. בכל אחד מן הילדים – הדתיים והלא–דתיים – יש מן הטוב ומן הרע, וכל אחד מהם יודע זאת ולומד לבקש סליחה ולסלוח. גיבורי הסיפור לומדים להעריך את עצמם ולכבד את זולתם שאינו כמוהם, הם מעמיקים את הידע שלהם באמצעות הקשר עם חבריהם השונים מהם, אך אינם 'נבלעים' על ידם, אלא שומרים על ייחודם.

"לא רק חגי תשרי – כל החגים יכולים לשמש גשר בין דתיים לחילוניים. ספר כזה יכול לשמש גשר. בני אדם נבונים וסובלניים יכולים לשמש גשר. הרעיון העומד בבסיס הספר הזה מרוכז כתמצית בושם בכותרתו: 'אפשר לספר זאת גם ככה'. רבים מאחיי הדתיים והחרדיים מאמינים שמותר לספר 'רק ככה', בדיוק כמו שלימדו אותם, מצוות אנשים מלומדה.

"לעומת זאת, רבים מאחיי הלא–דתיים חושבים שאפשר לספר ו'לחפף'; לספר קצת, או לא לספר בכלל, כדי לא לעורר שאלות מצד הילדים, וכדי לקחת מרחק מן הסיפור הגדול המשותף, כי הרי 'אנחנו לא שייכים לעניין הזה, הדתי, הלאומי'. אבל לא מדובר כאן בסיפורים דתיים, אלא בסיפורים שהפכו לחלק מן הדי–אן–איי הזהותי שלנו. אני חושבת ששתי הדרכים שציינתי מוטעות וגורמות נזק. חשוב לשמור על הסיפורים שלנו, וישנן הרבה דרכים לספר אותם".

machita106@gmail.com

אסוציאציות רותחות של קיץ

הלאות פושטת באברים בחודשי החום הכבד והתחושה נמשכת מעבר לחגי תשרי. אין הרבה דברים, בעצם חמישה בלבד, שאני מוכנה להתאמץ בשבילם ולחרוג משגרת עצלות החמסינים שלי. וכדאי שתהיה לי כוסית ערק אשכוליות ביד

הקיץ הוא העונה שבה אני עוברת לפעילות מינימלית. מסובבת את כפתור ההפעלה שלי לעוצמה נמוכה, מכבה פונקציות הפעלה מכבידות או מיותרות ונכנסת למצב אותו אני מכנה: "חידלון קיץ".

גילוי נאות – גם בתנאים אופטימליים מערכת ההפעלה שלי מתעייפת בקלות. תמיד הייתי כזאת, אבל השנים החולפות לא מיטיבות עם הממשק הלא-מפותח שלי. בואו נאמר, שאני לא בדיוק מהטיפוסים האלה, שמזנקים בבוקר מהמיטה במלוא החיוניות וממלאים את יומם בעשייה אפקטיבית מעוררת קנאה. לא ולא, אני יותר מאלה ש"הורגים זבוב ונחים" (פעם הייתי משתמשת במשפט הזה ב"טורקי", אבל אני לא רוצה לסבך את המדור בתקרית דיפלומטית).

בקיץ, המצב מחמיר. אני חשה כאילו ראשי ממולא בטחינה במקום בבינה, וכל משימה שאני מסיימת מזכה אותי בעיני רוחי בתואר "האדם הפעלתן והמצטיין של היום". למעשה, הטור הזה הוא בגדר חוויה חדשה עבורי – על גבול הנסית, והכתיבה שלו נכנסה לרשימת "חמשת הדברים החשובים שגם הקיץ לא דוחה".

וזו לא רק אני או רוב תושבי הארץ, בכל העולם זאת תקופה של קיט וחופש. כלומר, כל המין האנושי הבין את הבעייתיות של לקום בקיץ בבוקר, ללכת לעבודה ואשכרה, להיות יעילים. אצלנו בישראל עוד הגדלנו לעשות, ואנו ממשיכים את חופשת הקיץ עם שלל החופשות של חודש תשרי, ממלמלים בתשיסות תוך כדי כך את המנטרה המפורסמת, "אחרי החגים", ומקווים שעצלנות החמסינים שהשתלטה עלינו בחודשים האחרונים תתפוגג לה עם בוא הסתיו. אז, אחרי מועדי תשרי, סוף-סוף נשנס מותנינו, נאוורר את מוחנו, נכבה את מזגננו ונתחיל לעשות דברים במקום רק לדבר עליהם.

אז מה כן בא לי ואני מוכנה לעשות בקיץ? קודם כל, להיות במקום עם מזגן ועדיף בסלון הפרטי שלי. אם קיבלתי את זה, כבר אני חצי מאושרת. תוסיפו לזה איזו סדרה טובה בטלוויזיה וקיבלתם אותי כבר שלושת רבעי מאושרת, ואם תמצאו אותי עם כוס של שתייה צוננת ביד, ידידיי, הרי פגשתם בן אדם מאושר באמת.

בענייני משקאות קיץ

גדלתי בבית שבו אבא שלי אהב לשטוף מעצמו את עמל היום עם איזו כוסית ערק. הוא היה קורא לזה "מָחְיָה". בשבילי, ערק היה התרופה בעלת הריח החזק מאוד שאימא שלי מרחה לי על הבטן כשהיא כאבה לי.

אני עדיין נושאת בתוכי את התחושה הזאת של רגע לפני שהערק נשפך לי על הבטן. הייתי מוציאה מעין צווחה מלווה בצחוק מטורף, כי המגע הראשון של הנוזל על הבטן היה כל כך קר, אבל אחרי כמה שניות יכולתי להרגיש מעין חמימות שעטפה אותי מכל הכיוונים. אימא שלי הייתה מניחה אז על הבטן חיתול בד או מגבת ועוטפת אותי היטב, ומיד השתכחו ממני כל המכאובים והרגשתי טוב יותר.

כשגדלתי ולמדתי לאהוב אלכוהול, עדיין לא הבנתי מה אבא שלי ושאר חבריו מוצאים במשקה עם ניחוח האניס החזק, אבל לפני מספר שנים חוויתי אתו חוויה מתקנת ולמדתי לאהוב אותו, בעיקר בקיץ, עם מיץ אשכוליות וקרח.

כמוני, גם אחי הקטן אוהב ערק עם אשכוליות, ומכיוון שאנו גרים רחוק זה מזה, אנחנו לא נפגשים לעתים קרובות על כוס משקה. במקום זה, לפעמים אחד מאתנו מודיע לאחר על כוונתו להתענג על כוסית מפנקת, ומתאמים שנעשה זאת יחדיו (כן, ידוע ששותי הערק הם קצת פסיכיים).

אבל לאחרונה יש בעיה. מחיר הערק מרקיע שחקים ומאיים על יכולת האנשים ליהנות ממנו לעתים קרובות. אני חושבת על אבא שלי וחבריו ומתעצבת בשבילם, מי יממן להם את כוס הנחמה היומית? גם אחי הצעיר היה שותף למחשבותיי העגומות ומחה: "מילא יוקר המָחיה, אבל גם יוקר המָחיה"?

ואסכם בפנייה לאזרח י' לפיד. גנדי אמר פעם: "זכור את מבע פניהם של העניים וחסרי הישע ושאל את עצמך אם הצעד הבא שלך אמור לעזור להם". אז עם כל הכבוד לשר האוצר (ויש הרבה כבוד. לעולם לא אוכל שלא להעריך ולכבד אדם שכתב את הספר המדהים לבני הנעורים, שגם מבוגרים ייהנו ממנו בטירוף: אלבי, סיפור אבירים, הוצאת כתר 1998), האם שמת מולך את פניהם של הגברים הטובים, למודי החיים הקשים וחרושי הקמטים, כשהחלטת ליקר את הערק שלהם ביותר ממאה אחוז?

ערק עם קרח. לפעמים, אני שותה כוסית בתיאום עם אחי, שגר הרחק

מסמסים 10 למספר 9600 ותורמים 10₪
לקניית ערכת חזרה לבית ספר
אלפי ילדים נאלצים להגיע לשנת הלימודים החדשה ללא הציוד הבסיסי ביותר.
"חסדי נעמי" מסייעת לאותם ילדים ומעניקה להם את ערכת החזרה לבית ספר.
להתנדבות, תרומות ומידע נוסף www.naomi.org.il
חסדי נעמי